

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ У ВИДАВНИЧІЙ ГАЛУЗІ ЗА 2015 рік

Персональна стаття
голови Науково-видавничої ради НАН України
академіка НАН України Я.С. ЯЦКІВА

Діяльність Національної академії наук України у видавничій галузі за звітний період ознаменувалася певними вагомими здобутками, незважаючи на значне подорожчання витратних поліграфічних матеріалів та обмежене фінансування.

Свідченням результативності цього річної співпраці НАН України з органами державної влади є підписання нового Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність». За ініціативи Науково-видавничої ради НАН України в цьому Законі до переліку наукових посад внесені посади працівників редакцій наукових періодичних видань (ст. 31).

Протягом 2015 року установами НАН України видано понад 400 назв наукових монографій, понад 150 збірників наукових праць, майже 400 навчальних, довідкових та науково-популярних видань. Зарубіжними видавництвами у звітному році випущено 81 назву наукових монографій учених НАН України. Отже, на тлі загального зменшення кількості виданих в Україні публікацій, що є причиною складної політичної ситуації та скрутного економічного стану науки, спостерігається і позитивна тенденція — зростання кількості (абсолютної та відсоткової) наукових праць українських учених, виданих за кордоном.

Серед визначальних подій звітного періоду слід відзначити вихід з друку п'ятого та шостого

томів шеститомника «Шевченківської енциклопедії», підготовлених Інститутом літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України в рамках загальнодержавного проекту «Українська книга 2015».

Одним зі стратегічних завдань НАН України є якнайширше представлення світовій науковій спільноті результатів вітчизняних наукових досліджень. Прикладом активного впровадження ідеї популяризації досягнень українських науковців є випуск наукових видань за проектом «Українська наукова книга іноземною мовою». Цього року Видавничим домом «Академперіодика» НАН України англійською мовою випущено видання «Dopants and Impurities in High-Tc Superconductors», підготовлене академіком НАН України Локтевим В.М. та Погореловим Ю.Г., у якому розглядаються специфічні фізичні властивості великого сімейства надпровідних матеріалів з високою критичною температурою переходу. Побачив світ останній третій том за редакцією академіка НАН України В.М. Шульги «Dark energy and dark matter in the Universe», основну увагу в якому приділено проявам та властивостям темної матерії, механізмам обміну енергією між темною енергією і темною матерією, які розширюють можливості Стандартної космологічної моделі. Книгу підготував великий колектив авторів з установ НАН України та МОН України. Посібник з мистецтва красного письменства «Technique in creative writing», підготовлений в Центрі нау-

кових досліджень та викладання іноземних мов НАН України, стане у пригоді майбутнім літераторам при створенні художніх текстів. У колективних монографіях «Microprisms optical parameters and monitoring» та «Synthesis of secondary metabolites in vitro» представлені новітні методи та останні досягнення у відповідних галузях наук. У наступні роки Науково-видавнича рада НАН України приділятиме значну увагу розвитку проектів «Українська наукова книга іноземною мовою» та «Наукові переклади».

Від моменту започаткування у 2009 році проекту «Наукова книга. Молоді вчені», що є формою підтримки наукової академічної молоді, встановилася хороша практика випуску наукових праць молодих вчених. Загалом за цим проектом опубліковано 36 наукових видань. За 2015 рік побачили світ п'ять монографій молодих учених, наступного року запланований випуск 10 видань.

За ініціативи Науково-видавничої ради НАН України в 2015 році започатковано Конкурс на краще книжкове видання НАН України, який сприятиме популяризації наукових здобутків учених, зростання престижу наукової видавничої продукції та підвищення культури наукового книговидавництва.

Цікаво, що з 19-и вітчизняних наукових періодичних видань, для яких провідна світова база даних компанії Thomson Reuters визначає імпакт-фактор, 18 видань належать НАН України. І це, особливо після прийняття нового Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», актуалізує питання входження українсь-

кої наукової періодики до світових загальновізнаних рейтингів. Проблема полягає в тому, що запроваджені МОН України вимоги до наукових фахових видань в Україні не враховують вимог світових наукометричних баз даних. Отже, наші видання для закордонних користувачів не є інформативними, нічого не додають до індексів цитованості ні іноземним, ні нашим авторам. Тож надалі, щоб потрапити до будь-якої бази даних, редакціям наших наукових журналів доведеться прикласти додаткові зусилля, оскільки, незважаючи на численні звернення Науково-видавничої ради НАН України до ДАК МОН України, внесення змін до «Порядку формування Переліку наукових фахових видань України», затвердженого наказом МОНмолодьспорту України від 17.10.2012 р. № 1111, досі не відбулося.

Однак у цій справі є й позитивні зрушення. Понад 10 академічних видань звітного року долучилися до системи користування індексами DOI, що свідчить, зокрема, й про те, що тепер відповідні періодичні видання мають веб-ресурси, які відповідають вимогам наукометричних баз даних. Наприклад, «Український фізичний журнал» включено до бази даних Web of Science. Широко запроваджується практика укладання пристатейних списків посилань відповідно до вимог наукометричних баз даних, а також розвитку власних веб-ресурсів, у тому числі й англomовних. Це уможлиблює індексування публікацій та підвищує імовірність перехресних посилань, сприяє розвитку наукової комунікації та підвищенню «видимості» вітчизняної періодики.